

Recenzja pracy doktorskiej mgra Dawida Lisa pt. „Kontaminacja śladów kryminalistycznych podczas czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym”, ss. 362.

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pana magistra Dawida Lisa pt. „Kontaminacja śladów kryminalistycznych podczas czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym” napisana została pod kierunkiem naukowym dra hab. inż. Krystiana Frącika, profesora Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego.

Temat podjęty w pracy doktorskiej jest niezmiernie ważny i problematyczny, szczególnie w procesach dowodowych, gdyż dotyczy z jednej strony wpływu kontaminacji na prawidłowe zabezpieczenie śladów kryminalistycznych (tzw. „zanieczyszczenia pierwotnego śladu”), zaś z drugiej może mieć znaczenie na ostateczne wskazanie sprawców zdarzenia o charakterze przestępczym.

W przypadku kryminalistyki, należy stwierdzić, że kontaminacji może ulec każdy ślad kryminalistyczny, zarówno makro jak i mikroślad, zwłaszcza na etapie pierwszych czynności oględzinowych ale również podczas badań w warunkach laboratoryjnych lub w trakcie czynności wykonywanych przez biegłego specjalistę z zakresu medycyny sądowej.

Rozprawa już na pierwszy rzut oka robi dobre wrażenie, jest ambitna poznawczo, oryginalna zarówno w wyborze przedmiotu, jak i w zastosowanym podejściu badawczym. Pan mgr Dawid Lis posługuje się swobodnie bogatą interdyscyplinarną literaturą przedmiotu, także pochodzącą z ostatnich lat, wreszcie: czuje się, że została napisana przez Autora-pasjonata swego przedmiotu badań.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Należy podkreślić, że nieświadomość wagi śladów kryminalistycznych w śledztwie i nieostrożne postępowanie przypadkowych osób na miejscu zdarzenia np. świadków, jak również służb ratunkowych, mogą prowadzić do ich zatarcia, lub nieodwracalnego

zniszczenia, nieujawnienia bądź naniesienia na nie nowych, własnych śladów, co ostatecznie utrudnia późniejszą identyfikację lub całkowicie ją uniemożliwia.

Z drugiej strony kontaminacji nigdy nie można wykluczyć, ponieważ, w różnym stopniu świadomości, dopuszcza się jej każda osoba obecna na miejscu zdarzenia, zarówno świadkowie, osoby postronne, jak również służby ratunkowe oraz funkcjonariusze grupy oględzinowej. Do kontaminacji może dojść, również na dalszych etapach procesowych. Poprawnie zabezpieczony ślad może zostać przypadkowo zanieczyszczony podczas wykonywania ekspertyzy lub transportu, a także w wyniku innych zdarzeń losowych.

Aby ograniczyć kontaminację przez osoby trzecie należałoby zwiększyć świadomość wśród członków wszystkich jednostek specjalistycznych, którzy powinni być wyposażeni w zestaw antykontaminacyjny, umożliwiający prowadzenie czynności na miejscu zdarzenia, w odzieży ochronnej zapobiegającej nanoszeniu wtórnych śladów.

Ważnymi elementami mającymi istotny wpływ na zminimalizowanie zjawiska kontaminacji przez wszystkie służby, jest sposób i forma wykonywanych czynności oraz zachowań na miejscu o charakterze przestępczym. Dostosowując je między innymi do określonych schematów, wskazówek, a także poprzez budowanie świadomości i wiedzy na temat śladów kryminalistycznych.

Przedstawiciele służb, którzy zajmują się zawodowo zbieraniem materiału dowodowego muszą oprócz wiedzy specjalistycznej wyróżniać się odpowiednimi cechami osobowymi, które decydują o sukcesie w tej pracy, a także umiejętnościami radzenia ze stresem i emocjonalnymi wyzwaniami. Dlatego umiejętność zarządzania stresem, oddzielania życia zawodowego od prywatnego oraz korzystania z technik relaksacyjnych staje się ważne dla utrzymania zdrowia psychicznego.

Jak pokazują liczne przykłady przestępstwo doskonałe istnieje tylko w teorii, gdyż jakakolwiek działalność ofiary, sprawcy, świadków zdarzenia czy osób postronnych zawsze pozostawia po sobie ślady na miejscu zdarzenia. Są one bardzo cennym, a nierzadko jedynym źródłem informacji o przestępstwie, umożliwiającym sądowi ustalenie stanu faktycznego, a w rezultacie rozstrzygnięcie o winie i karze osoby oskarżonej o popełnienie czynu zabronionego.

Do chwili obecnej w wielu publikacjach krajowych jak i zagranicznych starano się uporządkować wiedzę dotyczącą pojęcia i klasyfikacji śladów kryminalistycznych, tak aby

całościowo i syntetycznie ująć istotę tego zagadnienia. Jednak ze względu na trudności osobowo-sprzętowe nie jest to możliwe do pełnego zrealizowania.

Innym aspektem jest ustalenie lokalizacji śladów i ich zabezpieczenie. Wśród śladów biologicznych występuje szeroka grupa takich, których nie widać gołym okiem lub takich, które są słabo widoczne np.: komórki nabłonkowe, ślady spermy na odzieży, ślina, włosy oraz mikroskopijne plamki krwi.

Uzasadniając znaczenie podjętego tematu warto zwrócić uwagę na jego bliskość z wykonywaną pracą zawodową Doktoranta. W swojej długoletniej pracy laboratoryjnej wielokrotnie miał do czynienia ze zmianami samego materiału dowodowego, który nie kwalifikował się już do dalszych badań ze względu na źle dobrany materiał probierczy lub niewłaściwe warunki magazynowania, w wyniku których doszło do nieodwracalnych zmian fizyko-chemicznych obiektów, co znacznie ograniczało możliwości badawcze lub w pełni je uniemożliwiało.

Przeprowadzone przez Autora badania wykazały, że służby ratunkowe nie zawsze stosują odpowiednie procedury, a także nie często realizują odpowiednie szkolenia z zakresu kryminalistycznych czynności rozpoczynających się po zakończeniu działań ratunkowych. Często w ich praktycznych działaniach jest brak właściwej świadomości dotyczącej oceny wpływu zacierania i nanoszenia śladów kryminalistycznych na czynności procesowe. W programach nauczania, zarówno w szkołach Straży Pożarnej, jak również na studiach o kierunku ratownictwo medyczne brak jest tematyki kształcenia ze wskazanego obszaru.

Niewątpliwie Pan mgr Dawid Lis właściwie dostrzegł lukę proceduralną i informacyjną oraz uzyskując potwierdzenie po licznych konsultacjach z przedstawicielami Ratownictwa Medycznego, Straży Pożarnej, Wojsk Obrony Terytorialnej oraz GOPR, podjął się próby stworzenia uniwersalnej procedury postępowania dla służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, która w sposób niekolidujący z czynnościami ratunkowymi pozwala na ograniczenie kontaminacji śladów i ułatwia czynności wyjaśniające zdarzenie.

Ponadto w pełni należy zgodzić się z pomysłem Doktoranta, który przy realizacji procedur postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym widzi potrzebę dodatkowego szkolenia specjalistycznego, które pozwoli na skuteczne wdrożenie i przećwiczenie zaproponowanych rozwiązań oraz przekazanie przedstawicielom służb ratunkowych kluczowej wiedzy z zakresu czynności dochodzeniowo-śledczych.

Podsumowując dotychczasowe spostrzeżenia dotyczące wyboru tematu rozprawy doktorskiej można stwierdzić, że jest on wielostronnie uzasadniony. Dodać można, że poruszana problematyka dobrze wpisuje się w toczoną od dawna w kryminologii debatę na temat roli i znaczenia kontaminacji śladów kryminalistycznych podczas czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Obszaru. Podjęty temat ma duże znaczenie praktyczne szczególnie dla służb ratunkowych w zakresie zapobiegania kontaminacji śladów kryminalistycznych.

Temat rozprawy i problemy badawcze mieszczą się w aktualnych i ważnych obszarach badań dotyczących kryminalistyki, bezpieczeństwa personalnego i publicznego. Już sam ten fakt jest znaczącym argumentem wskazującym na oryginalność dysertacji i jej naukowe znaczenie.

2. Ocena metodologiczna

Rozprawa doktorska przygotowana przez Pana mgra Dawida Lisa jest dobrze skonstruowana pod względem metodologicznym. Z uznaniem odnoszę się do zamysłu prowadzenia badań w tym obszarze.

Bazując na zebranej literaturze metodologicznej, Autor precyzuje określone reguły i procedury naukowe do których odwołują się badania. Ich efektem jest właściwie sformułowany przedmiot badań skierowany na deskryptywne ujęcie czynności wybranych służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym i ich wpływ na kontaminację śladów kryminalistycznych.

Zasadnicze cele badań (poznawczy i użytkowy) osadzone zostały w diagnozie i ocenie działań wybranych służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym w aspekcie ich wpływu na kontaminację śladów kryminalistycznych oraz możliwości wykorzystania rezultatów badań w praktycznej działalności tych służb (np. szkoleń).

Zarówno przedmiot badań, jak i cele umożliwiły Doktorantowi sformułowanie problemów badawczych, w tym jeden główny i trzy szczegółowe. Formułując problemy badawcze wyraźnie widać, że Pan mgr Dawid Lis bierze pod uwagę ich złożoność, uwarunkowania, ograniczenia i możliwości wykonawcze.

Pozytywnie można wypowiedzieć się o hipotezach badawczych (jedna główna i trzy szczegółowe), które w swej treści oscylują wokół diagnozy problemów badawczych.

Konkretność i prostota hipotez umożliwiły ich naukową konfirmację (sprawdzenie poprawności).

Mam jedno pytanie odnośnie sformułowania hipotezy nr 2 (*Należy sądzić, że działania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym mogą mieć negatywny wpływ na możliwość ujawnienia i przydatność identyfikacyjną śladów kryminalistycznych...*), dlaczego założył Pan już na wstępie, że działania tych służb będą miały charakter negatywny, a nie pozytywny?

Warto przypomnieć, że Doktorant główną uwagę badawczą skupił na badaniach ilościowych i stąd też szkoda, że nie uszczegółowił problemów badawczych o zmienne zależne i niezależne, które mają wpływ na potwierdzenie lub odrzucenie hipotez. Zwykle obok zmiennych badawczych określa się też wskaźniki jako pewną właściwość, która informuje badacza, iż badane zjawisko miało miejsce.

Logiczną konsekwencją dalszego etapu metodologii badań stał się dobór i wykorzystanie metod badawczych, które należy uznać za trafne i adekwatne do problematyki pracy. Dla osiągnięcia założonych celów i weryfikacji hipotez stosowane były teoretyczne metody, jak: analiza, krytyczna analiza piśmiennictwa, synteza, abstrahowanie, porównanie, uogólnianie, wnioskowanie, a także metody empiryczne (sondaż diagnostyczny), w tym metoda obserwacyjna. Przy tej okazji zauważalna jest pewna niekonsekwencja dotycząca s. 26, gdzie Autor wymieniając autorów podziału metod teoretycznych (M. Cieślarczyk, Z. Chojnicki) nie podał źródła, czyli publikacji (brak przypisu).

Podczas organizacji badań w celu wybrania odpowiedniej grupy badawczej dobrze się stało, że Pan mgr Dawid Lis przeanalizował stan etatowy poszczególnych służb i instytucji: Straży Pożarnej, Policji oraz Ratownictwa Medycznego z województwa małopolskiego. W celu doprecyzowania badanej populacji dodatkowo wyłonił jednostki Straży Pożarnej, których wyposażenie, wiedza i umiejętności są zbliżone do innych służb.

Na podstawie zebranych danych dokonał obliczeń próby badawczej, która wynosiła odpowiednio:

1. Funkcjonariusze straży pożarnej znajdujące się w systemie KSRG - 67.
2. Funkcjonariusze Policji – 66.
3. Ratownicy medyczni – 65.

Przy tej okazji godzi się zauważyć, że na s.33-34 pojawił się błąd w stosowanym skrócie dotyczącym Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (ma być KSRG, a nie KSGR).

Warto nadmienić, że oprócz badań za pomocą kwestionariusza ankiety również zostały przeprowadzone badania z ekspertami w postaci kwestionariusza wywiadu (straż pożarna, OSP, ratownictwo medyczne, policja - 6 osób).

Ważne w tym miejscu okazały się wskazania dotyczące ograniczeń badawczych, które wynikały m.in. z obszerności badanych zagadnień, ich licznych powiązań z wieloma dziedzinami nauk oraz odpowiednim ukierunkowaniem odbiorcy na poruszaną problematykę.

Podsumowując ten aspekt oceny pracy należy stwierdzić, że wiedza i umiejętności metodologiczne Doktoranta są na dobrym poziomie, tym bardziej, że w toku całej pracy umiejętnie dowodzi swych racji dokumentując je uzyskanymi wynikami i sformułowanymi wnioskami.

3. Struktura pracy

Pod względem struktury i podziału treści opiniowana praca doktorska jest przemyślaną kompozycyjnie i spójną semantycznie całością. Znajduje to wyraz zarówno w kompletności stawianych tez, jak również w kolejności rozdziałów i podrozdziałów. Podkreślam w tym miejscu cenną regułę ilości informacji, ponieważ Autor zmieścił główną treść rozprawy na 362 stronach, przy dosyć powszechnej obecnie - nużącej większości czytelników (nie tylko recenzentów prac doktorskich) - skłonności do redundancji treści. W moim odbiorze Doktorant przestrzega również regułę dotyczącą jakości wypowiedzi, ponieważ czynione przez niego komentarze dowodzą umiejętnego odwoływania się do wiedzy z zakresu poruszanej problematyki. Prowadząc naukowy wywód, Pan D. Lis dba o właściwą relewancję z tematem rozprawy (reguła dotycząca stosunku do tematyki). Stara się przestrzegać zasadę odnoszącą się do sposobu wypowiedzi, czyli aby była zwięzła i uporządkowana, a nie wieloznaczna i niezrozumiała.

Przedstawiona dysertacja złożona jest ze wstępu, czterech rozdziałów, bibliografii, spisu tabel, rysunków, wykresów, zdjęć oraz załączników.

Rozdział pierwszy, zatytułowany *Podstawy metodologiczne badań*, poświęcony jest metodologii, przedmiotowi oraz celowi badań. Przedstawiono w nim główny problem badawczy oraz sformułowano hipotezy badawcze. Omówiono również zastosowane metody,

techniki i narzędzia badawcze, ograniczenia badań, a także zaprezentowano obszar i teren badań. Dodatkowo scharakteryzowano próbę badawczą. Pragnę zwrócić uwagę, że w przypadku badań publikowanych, charakterystyka próby ma duże znaczenie – umożliwia bowiem dokonywanie porównań między replikacjami różnych badań na podobny temat, a także może stanowić ważne źródło informacji w przypadku opracowywania metaanalizy (zbiorczej analizy wyników wielu badań z danego zakresu). Doktorant starannie określił i opisał próbę badawczą, która pozwoliła na uzyskanie rzetelnych danych, które później uogólnił na całą populację i wykorzystał do potwierdzenia hipotez badawczych.

W rozdziale drugim, zatytułowanym *Determinanty kontaminacji wybranych śladów kryminalistycznych*, Pan mgr Dawid Lis poruszył kwestie wprowadzające do tematyki pracy poprzez zaprezentowanie genezy i rozwoju kryminalistyki, dokonanie klasyfikacji i charakterystyki rodzajów wybranych śladów kryminalistycznych. Szczególnie interesujące z poznawczego punktu widzenia były analizy dotyczące metody ujawniania i zabezpieczania wybranych śladów, a także opis determinantów kontaminacji śladów kryminalistycznych. Pragnę również zwrócić uwagę na istotność charakterystyki głównych czynników niszczących ślady biologiczne, gdyż to właśnie one sprzyjają rozwojowi procesów gnilnych oraz innych mikroorganizmów, które w efekcie całkowicie niszczą zabezpieczony ślad (np. wilgoć, wysoka temperatura). W tej części dysertacji zabrakło mi szerszego opisu funkcji śladów kryminalistycznych (m.in. rozpoznawcza, wykrywczą, dowodowa, zapobiegawcza itp.), które mogą np. wpłynąć na sprawność systemu działania w kontekście zebranego materiału dowodowego (np. na organizację pierwszych czynności następujących po zgłoszeniu przestępstwa; rekonstrukcję i budowę wersji zdarzenia, typowanie sprawcy przestępstwa, weryfikowanie źródeł informacji, zbieranie dowodów, łączenie spraw, czy też działalność zapobiegawczą). Nieco więcej oczekiwałem miejsca dla zasad procesu ujawniania śladów kryminalistycznych np. dobre oświetlenie, zachowanie kolejności ujawniania i zabezpieczania śladów, zachowanie dbałości o czyste narzędzia, sprzęt, środki i stanowisko itp., a także sposobom minimalizacji kontaminacji.

Kolejny rozdział, zatytułowany *Czynności wybranych służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym*, Autor głównie opisuje podstawowe czynności dochodzeniowo-śledcze podczas badania miejsca zdarzenia, a także czynności poprzedzające czynności ratunkowe wykonywane zarówno przez ratowników medycznych, jak również funkcjonariuszy Straży Pożarnej. Doktorant przy tym w sposób bardzo

zrozumiały wyszczególnił i przeanalizował przypadki nanoszenia, kontaminacji i niszczenia śladów kryminalistycznych przez służby ratunkowe. Co ważne wyeksponował te przykłady kontaminacji śladów kryminalistycznych zaakcentowane w literaturze oraz wytypowane przez doświadczonych ekspertów. Warto zaznaczyć wykorzystanie przez Autora własnych wieloletnich doświadczeń związanych z bezpośrednim udziałem w dużej liczbie oględzin miejsca zdarzenia o charakterze przestępczym, które znacznie przyczyniły się do dostrzeżenia powodów kontaminacji śladów kryminalistycznych. Dopelnieniem zawartości tego rozdziału są wyniki badań oraz sformułowane wnioski.

W rozdziale czwartym, zatytułowanym *Propozycja procedur realizowanych na miejscu zdarzeń o charakterze przestępczym*, Pan mgr Dawid Lis po wstępnej analizie wyników badań (rezultaty wywiadów eksperckich, obserwacji oraz sondażu ankietowego), opracował koncepcję procedur postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym oraz przedstawił propozycję tematyki szkolenia dla służb ratunkowych powiązaną z proponowanymi rozwiązaniami. Dobrym przykładem stała się analiza przypadków archiwalnych w formie *case study*, a także różnorodność scenariuszy, które uniemożliwią automatyzację działań kolejnych uczestników szkoleń. Należy stwierdzić, że problematyka i cel szkoleń niewątpliwie dają lepsze zrozumienie późniejszych czynności dochodzeniowo-śledczych w kontekście działań ratunkowych. Ponadto kursy skupiają się także na nabywaniu umiejętności selekcji istotnych informacji dotyczących przebiegu zdarzenia oraz wykonanych czynności ratunkowych. Warto dodać, że uczestnicy mają możliwość poznać w teorii i praktyce zaproponowane procedury oraz przećwiczyć wypełnianie kwestionariuszy dokumentujących czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Obrazując swoiste instrumentarium dydaktyki szkoleń, Autor prawidłowo ujął cele, treści, formy (wykład, część praktyczna), zasady, środki dydaktyczne, procedury, a także sposoby aktywizowania uczestników szkoleń. Natomiast szkoda, że został pominięty obszar dotyczący wykładowców i instruktorów prowadzących szkolenie, szczególnie w kontekście ich zasobu wiedzy i umiejętności, doświadczeń zawodowych, przygotowania dydaktycznego itp.

Podsumowując należy stwierdzić, że wszystkie rozdziały zostały zwieńczone wnioskami wynikającymi z weryfikacji hipotez przyjętych przez Autora oraz wnioskiem końcowym, który wypływa z omawianego problemu badawczego.

W zakończeniu dysertacji Doktorant odniósł się do sformułowanych wcześniej celów, problemów i hipotez badawczych, omówił wnioski z przeprowadzonych badań, które zostały zestawione z pytaniami i tezami oraz wskazał na możliwe dalsze kierunki badań.

Dysertację kończą liczne załączniki (15), w których znajdują się między innymi proponowane procedury postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, karta proponowanego szkolenia, kwestionariusz z czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia czy broszura informacyjna przedstawiająca graficznie proponowane rozwiązania. Ponadto załączono kwestionariusze i arkusze z przeprowadzonych badań empirycznych oraz liczne inne materiały związane z omawianymi zagadnieniami w poszczególnych rozdziałach pracy. Nieco słabiej wypadł tu aspekt doboru kolorystyki (szarość, niewidoczność) skanowanych załączników (np. załącznik 1,2,3,4,5,13).

Ważną częścią struktury pracy jest bibliografia, bardzo specjalistyczna i różnorodna jeśli chodzi o rodzaj. Została ona podzielona na kilka zasadniczych części: opracowania zwarte (68), akty normatywne (30) nie podzielone według kolejności ich ważności (najpierw ustawy, rozporządzenia, zarządzenia itp.) oraz źródła internetowe (34).

Z lekkim niedosytem oceniam dobór i wykorzystanie opracowań obcojęzycznych oraz odważnej egzegezy literatury, gdyż Doktorant przy powoływaniu się na literaturę (w definicyjnych ujęciach) w ocenie jej wartości i przydatności w większości przypadku dokonywał jej opisu bez szerszej próby nawiązania dyskusji. Zauważalny jest również brak najnowszej literatury metodologicznej z nauk o bezpieczeństwie (np. J. Gierszewski A. Pieczywok, *Metodologiczne podstawy badania problemów bezpieczeństwa*, Wyd. Dyfin, Warszawa 2020; A. Glen, *Podstawy poznania bezpieczeństwa podmiotu – aksjologia, ontologia, epistemologia, metodologia*, Wyd. Uniwersytet w Siedlcach, Siedlce 2021; A. Dawidczyk, *Metodologia bezpieczeństwa w przykładach i zastosowaniach. Podręcznik akademicki*, Wyd. Dyfin, Warszawa 2022).

Warto również wspomnieć o istnieniu w pracy doktorskiej wizerunkowych obrazów dostarczających informacje badawcze. Są to rysunki (47), zdjęcia (46), wykresy (29) i tabele (5), które są dobrze opracowane zarówno pod względem technicznym i redakcyjnym oraz właściwie oddają prowadzone analizy oraz formułowane wnioski. Jedynie niektóre rysunki (4,11,12,13,15) ze względu na wykonane skany nie są do końca wyraziste.

Dysertacja pod względem edytorskim nie budzi większych zastrzeżeń, napisana jest poprawnym językiem naukowym i bogato obudowana przypisami w zdecydowanej większości w sposób zgodny z przyjętą praktyką w piśmiennictwie polskim. Pojawiają się pewne niekonsekwencje w stosowaniu przypisów np. przypis 85 jest kursywa przy skrócie, a przy przypisie 87 brak; przypis 100, 145 – brak wydawnictwa; przypis 141 – brak przecinka.

Język recenzowanej dysertacji jest prawidłowy, choć mojej uwadze nie umknęła kwestia kilku literówek i drobnych pomyłek, wprawdzie nieistotnych w bilansie dla merytorycznej oceny pracy, ale zauważalnych.

Warto zauważyć, że praca została przygotowana w sposób, który umożliwia czytelnikowi łatwe śledzenie i zrozumienie zarówno kontekstu teoretycznego, jak i wyników badań aplikacyjnych. Ponadto prezentuje wysokie walory epistemologiczne i stanowi logicznie ułożoną oraz spójną całość. Jest dobrze złożona i robi pozytywne wrażenie.

4. Ocena merytoryczna

Analiza rozprawy zaprezentowanej przez Pana mgr Dawida Lisa prowadzi do stwierdzenia, że mamy do czynienia z ambitnym i bardzo dobrze opracowanym dziełem. Poruszana problematyka nie należy do łatwych, wymaga znacznej wiedzy i umiejętności specjalistycznych. Prowadzone wywody cechują się swobodą i narracją refleksyjno-problemową, jak i faktograficzną.

Treść dysertacji jest metodologicznie i merytorycznie poprawna, a prowadzone analizy w poszczególnych rozdziałach mają charakter uporządkowany i przemyślany. Całość cechuje się spójnością wewnętrzną, tzn. pomiędzy tematem pracy oraz jej strukturą zachodzą związki merytoryczne i logiczne. Struktura w sposób wyczerpujący ujmuje przedmiot badawczy, prowadzone analizy teoretyczne i empiryczne oraz sformułowane wnioski. W ogólnym ujęciu rozprawa skonstruowana jest przejrzysto i napisana poprawnym językiem, także od strony formalnej nie budzi zastrzeżeń.

Doktorant dobrze uchwycił zależności i powiązania pomiędzy poszczególnymi częściami dysertacji. Dokonuje eksplikacji pojęć (powstawania kontaminacji śladów kryminalistycznych) wskazując na możliwość swoistego ich przekładu (przeniesienia na czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia) z jednego obszaru do drugiego.

Ważnym elementem dysertacji jest jej interdyscyplinarność, ponieważ w ten sposób Autor spina różne bieguny dyscyplin naukowych (kryminalistyka, kryminologia, biologia

kryminalistyczna, chemia kryminalistyczna, fizyka kryminalistyczna, socjologia kryminalistyczna, psychokryminalistyka, psychologia śledcza, itp.) dając pole do działania i rozwijania umiejętności specjalistom o różnych profesjach takich jak: technik kryminalistyki, konsultant kryminalistyczny, analityk kryminalistyki cyfrowej, analityk danych kryminalnych, ekspert sądowy, czy też szerokie grono ekspertów zajmujących się bezpieczeństwem informacyjnym.

Analiza pracy doktorskiej z recenzenckiego punktu widzenia pozwala na stwierdzenie, że Doktorant posiada znaczące umiejętności dotyczące wykorzystania niezbędnej literatury do podkreślenia związków pomiędzy problemami badawczymi, a uzyskanymi wynikami badań, potrafi również zdobytą wiedzę syntezywać i porównywać. Jedynym pewnym mankamentem jest brak szerszej egzegezy literatury przedmiotu umożliwiającej krytyczne podejście do poglądów i stanowisk reprezentowanych przez autorów publikacji.

Przeprowadzone badania pozwoliły na zweryfikowanie wszystkich założeń, dzięki czemu możliwe było określenie kontaminacyjnych śladów kryminalistycznych podczas czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym.

Niewątpliwie Autor dysertacji wykazał się dużą dyscypliną badawczą, dobrym warsztatem metodologicznym i zdolnością do mikroanaliz, a dokonane przez niego analizy cechuje wnikliwość, spostrzegawczość i erudycja.

Badania mają charakter oryginalny, a podjęty problem ma znaczącą wartość poznawczą. Praca napisana jest właściwym językiem naukowym, a wyniki przedstawione są bardzo czytelnie i szczegółowo – co stanowi wartość dla każdego czytelnika, a recenzenta szczególnie.

Rzetelność wykonanej pracy badawczej, umiejętność prowadzenia naukowych poszukiwań, analizy literatury przedmiotu, dobór i opracowanie źródeł oraz wkład w pogłębienie wiedzy w zakresie badań kryminalistycznych skłaniają do pozytywnej oceny tej rozprawy, która spełnia wymogi stawiane pracy doktorskiej.

Dokonując ostatecznej oceny pracy doktorskiej mgra Dawida Lisa, chciałbym podkreślić jej wysoki poziom naukowy. Za taką oceną przemawia szereg argumentów, a mianowicie:

- dogłębne osadzenie tematu w teorii kryminalistyki, a szczególnie w taktyce i technice kryminalistycznej oraz strategii kryminalistycznej,
- wykorzystanie podstawowej i w miarę aktualnej literatury do opracowania podstaw

teoretycznych analizowanego problemu,

- przyjęcie właściwej metodologii badawczej w celu zrealizowania założonych celów i hipotez badawczych,

- przeprowadzenie własnych badań empirycznych dotyczących oceny ograniczenia zjawiska kontaminacji śladów kryminalistycznych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym.

Podoba mi się, że Pan mgr Dawid Lis jest profesjonalnym badaczem, mającym własne zdanie na temat podejmowanych problemów. Nie sposób nie zauważyć, że przy całej suwerenności badawczej prowadzi ją dyskretna pomocna ręka Promotora, dr. hab. inż. Krystiana Frącka, który śledzi kierunek jego badań i stara się go w miarę potrzeby weryfikować, co wszak jest zadaniem dobrego opiekuna naukowego.

Konkludując przedstawione w niniejszej pracy rozwiązania należy podkreślić, że nie stanowią one jednak katalogu zamkniętego. Zaproponowane rozstrzygnięcia, staną się raczej punktem wyjściowym, pozwalającym na ich rozwinięcie i uszczegółowienie w dalszych dociekaniach naukowych.

5. Wnioski końcowe

Praca charakteryzuje się dużą przejrzystością i uporządkowanym wywodem naukowym, ma solidne ramy metodologiczne, w tym właściwy dobór metod badawczych i ich dokładny opis. Rozprawa spełnia wszystkie wymogi metodologiczne, merytoryczne i formalne, stawiane przed dysertacją doktorską.

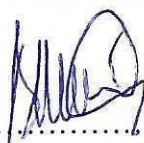
W aspekcie powyższego należy uznać, że dysertacja w pełni odpowiada wymogom określonym w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j.: Dz. U. z 2017, poz. 1789, ze zmianami, w związku z art. 179 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - Dz.U z 2018 poz.1669) i wnoszę o dopuszczenie Pana mgr. Dawida Lisa do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

W związku z przedstawionymi argumentami merytorycznymi proszę o przygotowanie podczas publicznej obrony odpowiedzi na następujące pytania:

1. Istnieje ryzyko błędnej interpretacji lub niedokładnego przekazu treści na linii służby ratunkowe - patrol zabezpieczający - grupa dochodzeniowo-śledcza. Wobec tego,

jakie obszary wiedzy prakseologicznej należy wykorzystać w tym, aby pojawiające się ryzyko znacznie zminimalizować, a może i usunąć?

2. *Jaki są zasadnicze przyczyny niskiej świadomości przedstawicieli służb ratunkowych w zakresie kryminalistycznych czynności na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, i kto za to jest głównie odpowiedzialny?*
3. *Wszyscy badacze ponoszą odpowiedzialność za uczciwość, przestrzeganie norm etycznych, gromadzenie rzetelnych danych i dążenie do wyciągania prawidłowych wniosków. Proszę określić na czym polegała w Pańskich badaniach rzetelność i trafność pomiaru badań?*

.....